

ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNİN İTİBAR KAYBI NEDENLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

A. B. Kıran- Orcid:0000-0002-0461-8073,

E. Durmuş- Orcid:0000-0003-1570-2729,

N. N. Sucu -Orcid:000-0002-8997-2863

Öz

Arapça kökenli olan itibar sözcüğü saygı görme, prestij anlamlarına gelmektedir. Her birey itibar görmek ister. İtibarı hayatın her alanına yayan birey itibarı edindiği meslek ile de edinir. Kişi seçeceği meslekte iyi bir konumda olmak, maddi ve manevi kazanç elde etmek ister, bu nedendir ki seçeceği mesleğin toplumdaki itibarını önemser.

Doktorluk, hakimlik, avukatlık, polislik gibi topluma hizmet etmeyi amaçlayan meslek grupları toplum tarafından saygı görürler. Öğretmenlik de toplumsal faydayı amaçlayan bir meslek grubudur, öğretmenlik yıllar boyu toplum tarafından saygı görmüştür. Ancak toplanılan veriler ışığında öğretmenlik mesleğinin toplum, okul ve öğretmenler nezdinde bir itibar kaybı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Öğretmen, İtibar, Öğretmenlik Mesleği, Toplum, Okul, Basın-Yayın.

ABSTRACT

A STUDY ON THE CAUSES OF LOSS OF REPUTATION IN TEACHING PROFESSION

The word itibar reputation Arapça, which originated in Arabic, means respect and prestige. Every individual wants to see reputation. The individual who spreads the reputation to every area of life also obtains the reputation with his profession. The person wants to be in a good position in the profession of his choice and to gain financial and moral gain, so he cares about the credibility of the profession he will choose in the society.

Professional groups aiming to serve the society such as doctor, judge, lawyer and policing are respected by the society. Teaching is also a profession aimed at social benefit, and teaching has been

Öğretmenlik Mesleğinin İtibar Kaybı Nedenleri Üzerine Bir İnceleme

A. B. Kıran, E. Durmuş, N. N. Sucu

respected by the society for many years. However, in the light of the collected data, it was concluded that teaching profession is a loss of reputation among the society, schools and teachers.

Key words: Teacher, Reputation, Teaching Profession, Society, School, Press.

ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNİN İTİBAR KAYBI NEDENLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Giriş

İtibar Arapça bir kelime olup saygı görme, değerli ve güvenilir olma durumu, saygınlık ve prestij anlamına gelmektedir.¹ Toplum içerisinde birey kendine yer edinmek, saygınlık görmek, değerli olmak kısacası itibar görmek ister. Kişinin itibar arayışının en çok görüldüğü nokta meslek seçimidir. Meslek seçiminde de kimlik, itibar, gelir, hayat tarzı gibi olgular göz önüne alındığında sosyal anlamda meslek seçiminin önemi ve itibarı üzerinde önemli bir eğilim fark edilmektedir. Bu nedenle kişiler meslek seçiminde, mesleğin toplumsal itibarını önemsemekte ve göz önünde bulundurmaktadır. Günümüzde meslek psikolojik, sosyo-ekonomik ve kültürel değerleri olan önemli bir sosyal olgu olarak görülmektedir. Psikolojik açıdan bireyle ilgili özellikleri; ilgi, yetenek ve başarısını meslek hayatına yansıtması bakımından; sosyo-ekonomik açıdan toplum içerisindeki statüsü, prestiji, geliri ve yaşantısını etkilemesi bakımından önemlidir (Köksalan, 1999, s:3).

İtibar olan ve tercih edilen mesleklerin başında; çeşitli mühendislik dalları, hukuk, tıp, akademisyenlik/öğretmenlik gibi alanların yanında finans, medya ve halkla ilişkiler, reklamcılık, pazarlama, menajerlik, danışmanlık, tasarım, çeşitli büro işleri vb. profesyonel meslekler vardır (İlhan, 2008, s:317). Bu bağlamda öğretmenlik mesleği itibar gören mesleklerdendir. Türk Dil Kurumu'na göre öğretmen: "Bir bilim dalını, bir sanatı ya da teknik bilgileri öğretmeyi meslek edinmiş, okulda öğrencilere ders veren kimse" olarak tanımlanmaktadır (TDK,2018). Öğretmenlik Mesleği: Eğitim ve öğretim görevlerini yürütmek amacıyla özel bir uzmanlık gerektiren bir meslektir (MEB, 2002).

Bugünün dünyasında "Öğretmene verilen değer", medeniyetlerin inşasında ve ihyasında önemli ölçütlerden biri olarak kabul ediliyor. İnsanların yetişmesi, öz benliklerini keşfetmesi, idealleri doğrultusunda ilerlemesi ve bir anlamda milletin, ülkenin ve insanlığın geleceğini doğrudan etkileyen başkarakter olarak tanımlanması için soyut tarafını ortaya koyuyor. İşin soyut, teorik düzlemi bu olmakla birlikte, hayatın görünen yüzünde öğretmenin konumu, itibarı, saygınlığı noktasında soyut tanımlarla pratik yaşantılar arasında ne kadar uyum var, bunun üzerine düşünülmesi gerekiyor(Yurdakul, Gür, Çelik ve Kurt, 2016,s:13).

Öğretmen yıllar boyu toplumda saygın bir yere konumlandırılmıştır ancak son yıllarda belirgin bir itibar kaybı gözlemlenmektedir. Devlet politikası, halkla iç içelik, eğitim fakültelerindeki niteliksiz eğitim, eğitim fakültelerine kontenjan fazlası öğretmen alımı, eğitim fakülteleri dışında da formasyon (öğretmenlik belgesi) verilmesi, öğretmen ücretlerinin yeterli olmaması, sosyal medya ve basın yayın organlarının yönlendirici ifadeleri böyle bir çalışmanın gerekliliğini ortaya koymuştur.İtibarlı bir meslek grubu iken neden öğretmen "Atanamayan öğretmen" söylemine maruz kalmaktadır? Bu makalenin amacı öğretmenliğin popüler meslek gruplarından biri iken neden son zamanlarda tercih edilen değil de mecbur bırakılan bir meslek grubu haline

Öğretmenlik Mesleğinin İtibar Kaybı Nedenleri Üzerine Bir İnceleme

A. B. Kıran, E. Durmuş, N. N. Sucu

dönüşmüştür sorularına cevap aranmaktadır.

Amaç

Bu araştırmanın amacı öğretmenlik mesleğindeki itibar kaybı nedenlerini toplum, okul ve basın-yayın organları değişkenleri üzerinden incelemektir.

Kapsam

İyi yetişmiş insan gücünün bir ülkenin kalkınmasında rol oynayan en önemli unsurlardan biri olduğu herkes tarafından kabul edilmektedir (Gurbetoğlu, 2015). Ülkenin kalkınması ve ilerlemesini, birçok bilim vagonundan oluşan bir tren metaforu olarak düşünürsek, bilimin her alanında yetişmiş nitelikli uzmanlara ve onların gelişimini sağlayacak nitelikli bir eğitim sistemine ihtiyaç vardır. Bu ihtiyacı karşılamada en büyük görevi ise öğretmenler üstlenmektedir. Öğretmenlik mesleği insanlık tarihinin en eski mesleklerinden birisidir. Her toplumda öğretmenlik mesleği taşıdığı görev ve sorumluluklarıyla önemli bir meslek olarak görülmüştür. Hem bireyin geleceğini şekillendiren hem de toplumun geleceğini etkileyen bir yapıya sahiptir. Böylesine etkili bir meslek tabii olarak tartışılan bir konu olmuş ve mesleğe dair algılar sürekli gündemde kalmıştır. Bu mesleğin itibarının gidişatı da bu gündemlerden biri olma rolünü hiç kaybetmemiş ve sebepleri araştırılmıştır.

Yöntem

Araştırma nitel araştırma modellerinden görüşme formu ile gerçekleştirilmiştir.. Araştırmanın çalışma grubu 2018-2019 eğitim-öğretim yılı güz dönemindeki 73 öğretmenden oluşmaktadır. Veriler, öğretmenlerden elden, elektronik posta ve ses kaydı yoluyla toplanmıştır. Katılımcılara öğretmenlik mesleğinin toplumdaki, okuldaki ve basın-yayın organlarındaki itibarına yönelik fikirlerini saptamak amacıyla açık uçlu 4 soru sorulmuştur. Veriler, içerik analizi ile incelenmiştir.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgular, belirlenen problemler doğrultusunda sırasıyla verilmekte ve tartışılmaktadır. Araştırmada ilk olarak “Öğretmenlik mesleğinin toplumdaki itibarı nasıldır ” olarak belirlenen alt probleme yönelik, adayların ankete verdikleri cevapların analiz sonuçları verilmiştir. Daha sonra 2.soru ile “öğretmenin okuldaki itibarı üzerine düşünceleri” ve 3.soru ile de “sosyal medya basın organlarının öğretmenlerin itibarı üzerindeki olumlu/olumsuz yönlendirmeleri varsayımına dair görüşleri” temalaştırılarak sunulmuştur. Son olarak ise “öğretmenlerin itibarını artırabilmek amacıyla ne önerirsiniz ?” sorusundan hareketle öğretmenlerin görüşlerine başvurulmuş ve elde edilen cevaplar tablo 4 e eklenmiştir. Bu araştırmada elde edilen verilen alt tabloda temalaştırılarak verilmiştir. Bu mesleğin saygınlığı, ülkeler ve kültürlerle göre değişiklik gösterse de diğer meslekler gibi sadece bir kazanç kapısı değil kutsal bir meslek olarak görülmüştür (Şişman, 2001). Türkiye’de ise öğretmenlik mesleği, Cumhuriyet yılları ve günümüz kıyaslandığında statüsünün gittikçe azaldığı görülmektedir. Bununla birlikte, öğretmenlik mesleği statüsü çok yüksek değil ancak yine de saygın bir meslek olarak kabul edilmektedir. Sahip olduğu saygınlığa rağmen, yıllardır izlenen yanlış politikalar yüzünden Türkiye’de öğretmenlik kapısı daima değişik meslek gruplarındaki

Öğretmenlik Mesleğinin İtibar Kaybı Nedenleri Üzerine Bir İnceleme

A. B. Kıran, E. Durmuş, N. N. Sucu

insanların ulaşabileceği bir kapı olmuş, kolay elde edilebilen bir meslek konumuna getirilmiştir.

Bu uygulamalar hiç kuşku yok ki, öğretmenlik mesleğinin statü ve saygınlığını azaltmış, öğretmenliğin herkesin yapabileceği bir meslek olarak algılanmasına neden olmuştur (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005).

Tartışma araştırmanın alt problemine göre sıralanmıştır.

Tablo 1. Öğretmenlik Mesleğinin Toplumdaki İtibarı Sonuçları İncelendiğinde

Alt Temalar	Özel		Devlet		Toplam	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Olumlu	11	14,1	4	5,2	15	19,2
Olumsuz	46	58,9	17	21,8	63	80,8
TOPLAM	57	73	21	27	78	100

Elde edilen verilerde, katılımcı öğretmenler toplumsal yaşantıda öğretmenlere karşı olumsuz bir yaklaşım sergilendiğini düşünmektedirler. Geçen yıllara nazaran bir itibar kaybı olduğunu ifade etmişlerdir. 1. Alt probleme ilişkin bulgular incelendiğinde, öğretmenlik mesleğinin toplumdaki itibarının giderek azaldığı saptanmıştır.

Tablo 2. Öğretmenlik Mesleğinin Okuldaki İtibarı Sonuçları İncelendiğinde

Alt Temalar	Özel		Devlet		Toplam	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Olumlu	15	19,7	5	6,6	20	26,3
Olumsuz	40	52,6	16	21,1	56	73,7
TOPLAM	55	72,3	21	27,7	76	100

2. Alt probleme ilişkin bulgular incelendiğinde, öğretmenlik mesleğinin okuldaki itibarının da olumsuz olduğu tespit edilmiştir. Bu olumsuzlukların nedenleri olarak okul içi denetim eksikliği, meslek içi kurslarının yetersiz olması, öğretmenler arası iletişimsizlik, öğretmen-veli iletişimsizliği gibi sonuçlar elde edilmiştir. Bu verilerden yola çıkılarak

Öğretmenlik Mesleğinin İtibar Kaybı Nedenleri Üzerine Bir İnceleme
A. B. Kıran, E. Durmuş, N. N. Sucu

Tablo 3. Öğretmenlik Mesleğinin Sosyal Medya ve Basın Organlarındaki İtibarı Sonuçları İncelendiğinde

Alt Temalar	Özel		Devlet		Toplam	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Olumlu	21	24,1	4	4,6	25	28,7
Olumsuz	44	50,6	18	20,7	62	71,3
TOPLAM	65	74,7	22	25,3	87	100

3. Alt probleme ilişkin bulgular incelendiğinde; basın-yayın ve sosyal medyanın öğretmenlik mesleği üzerinde olumsuz bir intiba oluşturduğu saptanmıştır. Katılımcı öğretmenler son yıllarda kullanımı yaygınlaşan sosyal medya aracılığıyla öğretmenler ve öğretmenlik mesleği üzerinde sosyal medyanın olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. Aynı zamanda bazı katılımcı öğretmenler ise öğretmenler okul içi ve okul dışı faaliyetlerini paylaşarak; bilgi aktarımı yaptığını ve sosyal medyanın bu anlamda olumlu olarak kullanıldığını ifade etmişlerdir.

Tablo 4. Öğretmenlik Mesleğinin İtibarını Yükseltmek İçin İletilen Öneriler

Alt Temalar	Özel		Devlet		Toplam	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Okul İçi Denetim	5	6,3	2	2,5	7	8,8
Ücret Artışı	14	17,8	3	3,8	17	21,6
Meslek İçi Eğitim	12	15,1	5	6,3	17	21,4
Farkındalık	14	17,8	4	5,1	18	22,9
Özlük Hakkı	10	12,7	1	1,2	11	13,9
Eğitim Fakültesi Dışında Öğretmen Yetiştirilmesi	5	6,3	4	5,1	9	11,4
TOPLAM	60	76	19	24	79	100

4. Alt probleme ilişkin bulgular incelendiğinde; öğretmenlik mesleğinin itibarını yükseltmek için katılımcı öğretmenlerin görüşlerine başvurulmuştur. Bu bağlamda katılımcı öğretmenlerin görüşleri analiz edildiğinde; meslek içi eğitimin artırılması, öğretmen maaşlarının artırılması, eğitim fakülteleri dışında öğretmen yetiştirilmesi, okul içi denetimin artırılması, toplumsal farkındalığın artırılması, özlük hakların düzenlenmesi, öğretmenlik bölüm puanların yükseltilmesi önerileri dile getirilmiştir. Bu verilerden yola çıkılarak katılımcı öğretmenlerin geneli sosyo-ekonomik açıdan iyileştirme talep etmektedirler. Öğretmenlerin eğitim kalitesinden

Öğretmenlik Mesleğinin İtibar Kaybı Nedenleri Üzerine Bir İnceleme

A. B. Kıran, E. Durmuş, N. N. Sucu

de memnun olmayıp iyileştirilmesi gerektiği kanısındadırlar. İtibar düzeyinin artırılması için öneri sunan öğretmenlerin geneline bakıldığında belirli başlıklar halinde öneriler toplanmıştır.

Verilerden yola çıkılarak ;

Meslek içi eğitim kurslarının niteliği ve sayısı artırılabilir.

Öğretmenlere ekonomik anlamda iyileştirme yapılabilir.

Okul içi denetimler arttırılabilir.

Eğitim fakülteleri iyileştirilebilir.

Eğitim fakülteleri dışında öğretmen yetiştirilmeye bilir.

Öğretmen adaylarına kişilik envanteri yapılabilir..

Toplumun eğitime bakış açısını iyileştirmek için farkındalık oluşturulabilir.

Öğretmenler kişisel ve mesleki gelişim seminerlerine katılabilir.

Sonuç

Sonuç olarak ise; toplumda, okulda ve öğretmen nezdinde bir itibar kaybı olduğu gözlemlenmiştir özellikle yapılan görüşme formunu dolduran özel okullarda çalışan öğretmenler bir itibar kaybı olduğu; velinin öğretmene ve öğretmenlik mesleğine ilişkin olumsuz bir tavır takındığını belirtip toplum nezdinde “hiçbir şey olamıyorsan öğretmen de olamadın söylemiyle karşı karşıya kalıp toplumsal açıdan olumsuz bir bakış açısıyla değerlendirilip alelade olabilecek bir meslek grubu olduğuna ilişkin yakınmalarından rahatsız olduklarını ifade etmişlerdir. Aynı zamanda katılımcı öğretmenler basın organları ve sosyal medyada öğretmenlerin olumsuz bir perspektifle ele alındığı; şiddet, taciz haberleri;3 ay tatil yapıyorlar haberleriyle gündeme gelen öğretmenlik mesleğinin toplum nezdinde olumsuz bir etki gösterdiğini tecrübeleri dahilinde ifade etmişlerdir. Bu bağlamda itibar kaybını önlemek için neler yapılabilir öneriler kısmında yer verilmiştir. Öneriler; ücret artışı, özlük haklarının düzenlenmesi, toplumsal farkındalık yaratma, meslek içi eğitim kurs ve seminerlerinin artımı, okul içi denetiminin sağlanması, eğitim fakülteleri dışında öğretmen yetiştirilmesi temaları üzerinde ortak görüş beyan etmişlerdir.

Kaynakça

- Çakır,T.,(2009),Kurumsal İtibarın Oluşumunda Liderliğin Rolü,(Yayımlanmamış Doktora Tezi),Afyon
- Çelikten, M., Şanal, M. ve Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri. Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2 (19), 207-237.
- Gurbetoğlu,A.(2015).Tanzimat'tan Günümüze Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Çabaları Ve Geçmişten Alınmayan Dersler.Tyb Akademi.13.
- Köksalan,B.,(1999). Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler,İnönü Üniv., Sos. Bil. Enst. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Malatya, S. 3
- Şişman, M. (2001). Öğretmenliğe Giriş. Ankara: Pegem A Yayınları.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.tdk.gov.tr>(E.T. 18.11.2018)